

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ BÖLÜMLERİ İLE DOKTORA TEZ KONULARI ARASINDAKİ UYUMUN İNCELENMESİ*

Başaran GENÇDOĞAN*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sonrası biçimde yapılan değişikliklerin, öğretim elemanlarının niteliklerine ne oranda yansımalarını incelemektir. Bu amaçla, eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının çalıştıkları alanları ile yapmış oldukları doktora tez konularının uyumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Türkiye'deki değişik üniversitelerden 13 eğitim fakültesinde farklı bölümlerde görev yapan 403 öğretim elemanından oluşmuştur. Veriler, internet aracılığıyla üniversitelerin hazırlamış oldukları WEB sayfalarından ve YÖK'deki veri tabanından elde edilmiştir. Birinci aşamada, eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının ad ve soyadları belirlenmiş daha sonra bu kişilerin adları YÖK dokümantasyon veri tabanına girilerek hazırlamış oldukları doktora tezlerinin isimleri incelenmiştir. Bulgular, incelenen 400 öğretim elemanının hazırlamış olduğu doktora tezlerinden 255'inin (% 64) eğitim ile ilgili olmayıp, daha çok alanda uzmanlaşmaya yönelik konulardan oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının Fen-Edebiyat fakültelerindeki öğretim elemanlarından farklılaşmadığını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim Fakültesi, Tez Konuları

ABSTRACT

The aim of this study was researched that how the effect of reconstruction of faculty of education on quality of professors. For this purpose harmony of field-work with doctorate thesis of professors in faculty of education was evaluated. The sample was constituted 403 professors in 13 faculty of education. Data were collected from WEB site of universities and data base of YOK (High Board of Education). In first stage name and surname of professors in faculty of education were gathered in WEB site of universities. In second stage title and field-work of doctorate thesis of them were gathered in data base of YOK. Finding showed that there were no field-work 255 than doctorate thesis of 403 professors. Result of this study showed that there were no difference between professors of faculty of education and professors of faculty of arts and sciences.

Key words: Faculty of Education, Doctorate Thesis

GİRİŞ

Doğanın diyalektiğinde olduğu gibi, toplumların gelişmesi ve ilerlemesi ve değişmesi de kaçınılmazdır. Toplumların değişiminin olumlu yönde

* Bu makale, 29-31 Mayıs 2002 tarihinde, "2000'li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu"nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ABD.

olabilmesi, gerekli nicelikte ve nitelikte yetişmiş bireylere sahip olması ile doğrudan ilişkilidir. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeleri gerektiği kadar yakından takip edebilen ve bunun gereklerini yerine getirebilecek insan gücüne sahip toplumlar bu değişim sürecinde daima en önde olacaklardır. Bu yarışın kazanabilmenin tek yolu nitelik ve nicelik açısından iyi eğitilmiş bireylerden geçmektedir. Bu bağlamda, toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirmek de eğitimin temel amaçlarından biridir (Demirel, 1996; İşman ve ESKİCUMALI, 1999; Erden, 1998; Varış, 1996). Özellikle, bu yeniliklere ve gelişmelere duyarlı ve bu değişimleri kavrayabilecek yeterliliğe sahip yeni kuşakların yetiştirilmesi eğitimin kaçınılmaz görevlerindedir. Yeni kuşakların ve ülkenin geleceğinin biçimlendirilmesinde en önemli kişilerin öğretmenler olduğu çok açıktır. Öğretmenlik mesleği kendine özgü ilke, yöntem ve uygulamaları olan profesyonel bir meslek alanıdır.

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa gereğince hizmet öncesi öğretmen yetiştirme işlevi tamamen üniversitelerin Eğitim Fakültelerine verilmiştir.

Bu bağlamda, Eğitim Fakültelerimizin en öncelikli misyonlarından birisi, ülkemizin geleceği gençleri yetiştirmek gibi çok önemli ve ulvi bir sorumluluğu üstlenecek öğretmenleri yetiştirmektir (YÖK, 1998: 20).

Eğitim Fakülteleri uzmanlaşmanın etkisiyle eğitimi her geçen gün biraz daha akademik hale getirmişler ve öğretmenin okulda kullanacağı öğretmenlik becerilerini ihmal etmeye başlamışlardır (YÖK, 1998: 13).

Eğitim Fakültelerinin yanlış yapılanma, temel amaçlardan uzaklaşma gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunduğu ve ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamakta gerek nitelik gerekse nicelik bakımından yetersiz kaldığı görülmektedir (YÖK, 1998: 14).

Eğitim Fakültelerimizin çoğunluğu ülkenin öğretmen gereksinimini ön plana alan bir örgütlenme ve büyümeye yönelmek yerine, “bilim ve temel araştırma yapma” gerekçeleri altında ihtiyaç fazlası olan veya hiç talep olmayan fakat prestijli gibi görünen alanlarda büyümeyi tercih etmiş (YÖK, 1998: 14).

Eğitim Fakülteleri, Fen-Edebiyat Fakültelerinin yaptıkları işe yapar hale gelmişlerdir. Bu kurumlar arasında amaç ve hedef karmaşası yaratmakta, yüksek öğretime ayrılan sınırlı kaynaklar israf edilmekte, bu ortam içinde yetişen akademisyen adayları yanlış akademik normlar edinmektedir (YÖK, 1998: 15).

*Eğitim Fakóltesi Öğretim Elemanlarının Bölümleri ile Doktora Tez Konuları Arasındaki
Uyumuñ İncelenmesi*

Buna bağlı olarak, son yıllarda Eğitim Fakólterinin belli alanlarında araştırma görevlileri mensup oldukları alanın öğretiminden çok Eğitim Fakólterinde, Fen-Edebiyat Fakólterinde yapılan tarzda “temel araştırmalar” yapmanın doğal bir etkinlik olduğunu kanıksamaya, alanının öğretimi ile uğraşmayı, bu konuda araştırma yapmayı ve hizmet üretmeyi ikinci sınıf bir iş olarak görmeye başlamışlardır. Oysa, Eğitim Fakólterinde kritik ihtiyaç, alan öğretimine yönelik uzmanlaşmanın geliştirilmesidir. Son 15 yıldır öğretmen yetiştirme işlevi sadece Eğitim Fakólterleri tarafından yerine getirildiği halde, alan öğretimine ilişkin uzmanlaşma yeteri kadar gelişmemiş, bu konuda araştırma ve hizmet geliştirme etkinlikleri oldukça zayıf kalmıştır (YÖK, 1998: 15-16).

1982 yapılanmasından sonra Eğitim Fakólterinde alan öğretimi ile uğraşan akademik personelin büyük çoğunluğu Fen-Edebiyat Fakólterinden gelen personel tarafından yürütölmüştür. Bu personel yeteri derecede bir oryantasyondan geçmediği için Eğitim Fakólterindeki özel öğretim yöntemleri dersleri içerik olarak alan bilgisi öğretimine kaymıştır (YÖK, 1998: 16).

Bu olumsuzlukların farkına varılması ile birlikte, 1998-1999 eğitim öğretim yılından itibaren YÖK Başkanlığı tarafından öğretmen yetiştiren fakólterin yeniden yapılandırılmasına gidilmiştir. Bu yapılanmanın temel amacı, ülkenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek daha nitelikli öğretmenler yetiştirmek olarak belirtilmiştir (www.yok.gov.tr). Bu amaçla da YÖK / Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında bir dizi etkinlikler düzenlenmiştir.

Eğitim fakólterinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde eğitim fakólterinin lisans programları yeniden düzenlenmiştir. Bu yeni yapılanma ile, eğitim fakólterinin öğretmen yetiştirme lisans programları yeniden geliştirilmiş ve bu programlar 1998-1999 öğretim yılından itibaren tüm eğitim fakólterinde uygulanmaya başlamıştır.

Eğitim fakólterinde bu yeni yapılanmanın amacına ulaşabilmesi için eğitim fakólterinin desteklenmesi ve yeni yapı doğrultusunda fakólterin gelişmesine yönelik önlemlerin alınması YÖK tarafından hedeflenmiştir (www.yok.gov.tr). Bu amaçla da YÖK Başkanlığı tarafından bir Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi oluşturulmuştur. Bu komitenin görevlerinden biri de, öğretmen eğitimi programlarını incelemek ve eğitim fakólterinin bu yönde duyduğu ihtiyaçları belirlemektir. Bu bağlamda, öğretmen eğitimi veren kurumların kalite kontrolünün yapılması amacıyla eğitim fakólterinde öğretmen eğitiminin akreditasyonu gündeme getirilmiştir.

Akreditasyon, standard sözcüğünden bağımsız düşünülemediğinden ve standardın ise, bir otorite, bir gelenek veya ortak anlayış tarafından belirlenmiş ve takip edilmesi gereken bir model veya örnek olarak tanımlanmasına bağlı olarak akreditasyon, belirli bir malı üretmeye veya hizmeti vermeye aday bir kurum ve kuruluşun belirlenen standartlar çerçevesinde yeterliliğinin saptanmasıdır (www.yok.gov.tr).

Tüm bu çalışmalarda unutulmuş veya göz ardı edilen çok önemli bir unsur vardır. Öğretmen yetiştiren bu fakültelerdeki öğretim elemanlarının öğretmenlik eğitimi konusunda ne kadar uzman olduklarıdır. Eğitim fakülteleri yıllardır, Fen-Edebiyat fakülteleri gibi tamamen alana özgü (pursiense) biçimde şekilde eğitim vermişlerdir. Beden Eğitimi öğretmenliği sporcu yetiştirir gibi, müzik öğretmenliği müzisyen yetiştirir gibi, resim öğretmenliği ressam yetiştirir gibi, fizik, kimya, TDE, Fransızca, Almanca, İngilizce v.b. öğretmenlik alanları sanki bir fizikçi, bir kimyacı bir Türk Dili ve Edebiyatı uzmanı , bir Fransız, Alman veya İngiliz Edebiyatı uzmanı yetiştirir gibi lisans eğitimi yapmışlardır. Bu alanın nasıl daha başarılı, daha anlaşılır şekilde öğretilirliği üzerine sanki hiç düşünülmemiştir. Öğretmenlik sanatının öğretilmesi bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile yapılmaya çalışılmıştır. Bu derslerin yoğunluğunun ve sayısının az olması eğitim fakülteleri öğrencilerinin bu derslere olan tutumlarının ve ilgilerinin de aynı oranda hem nitel hem de nicel olarak az olmasına yol açmıştır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin gözünde bu derslerin yerine eğitim gördüğü alan derslerinin daha önemli olduğu düşüncesi oluşturulmuştur.

Nihayet bu yanlışlığın farkına varılmış fakat bu kez de yeni yapılanma süreci eğitim fakültelerinden yeterince geri bildirim almadan ve çok iyi planlanmadan yapılmıştır. En azından eğitim fakültesi öğretim elemanlarının nitelikleri açısından durum böyledir.

Eğitim Fakültelerinin bazı bölümlerini kapatıp bazı bölümlerini birleştirip bazılarının da adını değiştirmek ve ilk öğretime yönelik bazı bölümlere ve alanlara öğrenci alımı ile hiçbir şey değişmemiştir. Asıl değişim, Eğitim Fakültelerindeki öğretim üyelerinin anlayışlarında yapılmalıdır. Toplumun uzak geleceğini biçimlendirecek olan, yakın geleceği biçimlendirdiklerinin ayırında olmaları ve buna özgü niteliklere ulaştırılmaları gerekmektedir.

İnsan gelişimi ve öğrenme alanındaki kuramları ve bilimsel araştırma bulgularını dikkate almayan öğretmen yetiştirme etkinlikleri olumsuz sonuçlara yol açmaktadır.

Eğitim Fakóltesi Öğretim Elemanlarının Bölümleri ile Doktora Tez Konuları Arasındaki Uyumun İncelenmesi

Bu bağlamda, bu araştırmada eğitim fakólterinin yeniden yapılanması sonrası biçimde yapılan değişiklerin, öğretim elemanlarının niteliklerine ne oranda yansıdığı incelenmiştir. Bu amaçla, eğitim fakólterinde görev yapan öğretim elemanlarının çalıştıkları alanları ile yapmış oldukları doktora tez konularının uyumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de ki değişik üniversitelerden 13 eğitim fakóltesinde farklı bölümlerde görev yapan 400 öğretim elemanından oluşmuştur. Araştırma örneklemine alınan eğitim fakólterinin isimleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Fakólterler

Fakóltenin Adı
1. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
2. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
3. Amasya Eğitim Fakóltesi
4. Bolu Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
5. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
6. Çanakkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
7. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
8. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakóltesi
9. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
10. Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
11. KATÜ Üniversitesi Fatih Eğitim Fakóltesi
12. ODTÜ Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
13. Uludađ Eğitim Fakóltesi

Veri Toplama Aracı

Veriler, internet aracılığıyla üniversitelerin hazırlamış oldukları WEB sayfalarından ve YÖK’deki veri tabanından elde edilmiştir. Birinci aşamada,

üniversitelerin hazırlamış oldukları WEB sayfalarından, eğitim fakültelerinde çalışan öğretim elemanlarının ad ve soyadları belirlenmiş. İkinci aşamada, YÖK'ün hazırlamış olduğu WEB sayfasında tez tarama bölümünden, veri tabanına bu kişilerin adları girilerek hazırlamış oldukları doktora tezlerinin isimleri ve alanları incelenmiştir. Adı geçen kişinin fakültede çalıştığı bölüm veya anabilim dalı ile hazırlamış olduğu tezin, öncelikle çalıştığı alanın eğitimi ve öğretimi ile örtüşmesi incelenerek değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, frekans ve yüzdelerinden yararlanılmış olup bu analizler elde yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Tüm eğitim fakültelerinden elde edilen verilere göre, öğretim elemanlarının çalıştıkları alanları ile tezlerinin uyumu Tablo 2' verilmiştir. Bu tabloda, fakültelerin adları deşifre edilmemiş, fakülteler kimlikleri belli olmayacak biçimde, bir numara ile gösterilmiştir.

Eğitim Fakóltesi Öğretim Elemanlarının Bölümleri ile Doktora Tez Konuları Arasındaki Uyumun İncelenmesi

Tablo 2. Eğitim Fakólterinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Tezlerinin Değerlendirilmesi

	FAKÖLTELER																								Toplam				
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12				13		
Bölümler	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-			
Bilgisayar		3	1		2	1		1		4									1				4			8	9		
Eğitim					3	4					5				1	2	6						2	1		1	17	8	
PDR	3	5	4				4																5	8		1	16	14	
ÖPD	5	1	6	2			2	3																4	11		17	17	
Eđ. Yön. Tef. Pl.			6	1																			3	17			9	18	
Fen		1			2	4		1					3			9					4					3	5	22	
Fizik								1	2												3						1	5	
Biyoloji									7				2	1							3						2	2	13
Kimya		2			6	6								1												1	6	10	

Başaran GENÇDOĞAN

Matematik	1	2															1	1										2	2	5	
Sınıf öğretmen.	5	7				1	7				2							4	2			5	1						15	19	
Sosyal Bil.		3				2	3				2								4				2				4	2	18		
Özel Öğret.	1																					6	1						7	1	
Okul Öncesi		2				2												1				3						1	6	3	
Türkçe	1	2												4			2		5									2	1	15	
Müzik Resim					1	12		4																					3	1	19
Yabancı Dil					10	16	8	4		6						2	2												20	28	
Beden Eğitimi																	7												-	7	
TOPLAM	16	28	17	3	24	43	19	23	1	19	5	4	5	2	1	15	8	11	7	22	10	24	32	41	-	20	145	255			

NOT: (+) işareti tezlerin ilgili alanla uyduğunu, (-) işareti tezlerin ilgili alanla uyupmadığını göstermektedir.

Eğitim Fakóltesi Öğretim Elemanlarının Bölümleri ile Doktora Tez Konuları Arasındaki Uyumun İncelenmesi

Tablo 2 incelendiğinde, örnekleme oluşturan 400 öğretim elemanın % 64'ünün (255 kişinin) doktora tez çalışmasının, Eğitim Fakóltesinde çalıştıkları bölümün alanı ile uyuşmadığı görölmektedir. Bu öğretim elemanlarının yapmış oldukları çalışma alanda uzmanlaşmaya yönelik olup, alanın öğretimi üzerinde değildir.

Tablo 2'yi incelemeye devam edildiğinde, özellikle bazı anabilim dallarında öğretim elemanlarının doktora tez çalışmasının çalıştıkları bölümün alanı ile uyuşmazlıkları daha fazla ortaya çıktığı görölmektedir. Bu anabilim dalları şunlardır:

1. Eğitim Yönetimi Teftiş ve Planlaması
2. Fen Bilimleri Bölümü
3. Fizik ve Biyoloji Öğretmenliği
4. Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü
5. Türkçe Öğretmenliği
6. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü (Resim ve Müzik Öğretmenliği)
7. Yabancı Dil Eğitimi Öğretmenliği
8. Beden Eğitimi Öğretmenliği

Öneriler

1. Gelişmiş ölkelerde alan öğretimi ciddi bir uğraş alanı olup oldukça geniş ve sağlam bir araştırma ve literatür altyapısına sahiptir. Doğal olarak bu alanda çalışan personelin özel öğretim yöntemleri hakkında ciddi düzeyde uzmanlaşmasını gerektirir (YÖK, 1998: 16).

Bu bağlamda, yeni yaptırılacak olan lisans üstü tezlerin alan öğretimine yönelik olması gerekmektedir.

2. Okul ve sınıf ortamlarına yeteri kadar hazırlanmamış öğretmen adayları bu ortamlara girdiklerinde önemli sorunlar yaşamaktadırlar. Öğretmen eğitimi programlarında uygulamaya ayrılan zaman oldukça yetersizdir. Dünyanın pek çok gelişmiş ölkesindeki öğretmen yetiştirme sistemlerinde yapılan değişiklikler dikkatle incelendiğinde, en önemli boyutun öğretmen yetiştirme etkinliklerinde sınıf içi kuramsal boyutun azaltılarak okullarda geçen

uygulama boyutunun önemli ölçüde artırılması olduğu anlaşılmaktadır. Bu uygulama ile öğretmen adayları hizmet öncesi eğitimleri sırasında okul ortamlarında daha fazla olgunlaşmaktadır (YÖK, 1998: 16).

Bu bağlamda, Eğitim Fakültelerinin, uygulama için MEB ile bağlantılı olarak ilk ve orta dereceli okullara Okul Deneyimi için öğrencileri belli dönemlerde göndermeleri yerine, Tıp Fakültelerinde olduğu gibi her Eğitim Fakültesinin kendisine bağlı bir Araştırma ve Uygulama İlköğretim Okulu kurulmalı. Bu okullarda öğretmenlik becerisi yönünden üstün nitelikte deneyimli öğretmenlerin süpervizörlüğü altında teorinin uygulamaya yönelik çalışması yapılmalı, böylece öğretmen adaylarının bilişsel alanında kalan teorik bilgiler somutlaşacak ve yaşantıya dönüşme imkanı bulacaktır.

3. Eğitim ile sadece Eğitim Fakültesinde görev yapmanın dışında çok fazla ilgisi olmayan ve eğitim bilimine ilişkin formasyonları yetersiz olduğu için, eğitim bilimlerine yaklaşımları da yetersiz olan öğretim üyeleri ile Eğitim Fakültelerinin temel misyonlarını yerine getirebilmesi yine zor olacaktır. Eğitim Fakülteleri yine eğitim yerine bilim alanına özgü çalışmalara yöneleceklerdir.

KAYNAKLAR

- Demirel, Özcan (1996) *Genel Öğretim Yöntemleri*, Usem Yayınları, Ankara.
- Erden, Münire (1998) *Eğitimde Program Değerlendirme*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- İşman, Aytekin ve Eskicumalı, Ahmet (1999) *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*, Değişim Yayınları, Adapazarı.
- YÖK, (1998) *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Varış, Fatma (1996) *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara.
- www.yok.gov.tr ; Yüksek Öğretim Kurulu WEB Sitesi.